

КОМПЛЕКС ЗАВДАНЬ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ У МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОЇ АНГЛОМОВНОЇ ГРАМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ

У статті розкрито теоретичні основи розробки комплексу завдань на формування у майбутніх учителів іноземної мови професійно орієнтованої англомовної граматичної компетенції, визначено їх місце і роль у навчальному процесі вищого навчального закладу.

В статье раскрыты теоретические основы разработки комплекса заданий на формирование у будущих учителей иностранного языка профессионально ориентированной англоязычной грамматической компетенции, определено их место и роль в учебном процессе высшего учебного заведения.

At the article as a result of analysis certainly influence of range tasks on forming in the future teachers of professional oriental English grammatical competence, are located its role and place in higher educational institution.

Курс України на європейську інтеграцію зумовлює соціальне замовлення суспільства на підготовку кваліфікованих учителів, які не лише володіють іноземною мовою, але й спроможні на належному рівні навчати її інших. Отже, цілком логічно, що увагу і науковців, і педагогів вищої школи привертає проблема розробки інноваційних технологій навчання фахівців [3]. Реалізація такого соціального замовлення актуалізує необхідність формування у майбутніх учителів іноземної мови професійної компетенції, а відтак і необхідність формування її складника — професійно орієнтованої англомовної граматичної компетенції [2; 4; 8].

Актуальність і важливість формування у майбутніх учителів іноземної мови професійно орієнтованої англомовної граматичної компетенції зумовлена необхідністю педагогічної спрямованості навчального процесу, що розглядається в сучасній науці як відображення інтересу та психологічної готовності майбутніх учителів до педагогічної діяльності. Професіоналізація занять дає можливість студентам відчувати складність і водночас відповідальність професії педагога, що, у свою чергу, сприяє підвищенню їхнього інтересу до зазначеного виду діяльності.

Проблема формування професійної компетенції майбутніх учителів була об'єктом дослідження багатьох авторів. Так, О. Смирнова розглядає професійну компетенцію через призму соціокультурної компетенції і досліджує її соціокультурний аспект. Т. Савицька розробила модель навчання майбутніх учителів іноземної мови професійно орієнтованого аудіювання. Ю. Головач ранню професіоналізацію практичних занять вбачає у формуванні фонетичної компетенції студентів першого курсу. І. Самойлюкевич при навчанні професійно орієнтованого говоріння студентів зосереджує увагу на тематичності, яка досить чітко виражена у професійно орієнтованих діалогах і монологах.

Проте роботи, присвячені цьому питанню, ще не повною мірою розв'язують проблеми, які пов'язані з професіоналізацією навчання. Недослідженим залишається аспект формування у майбутніх учителів іноземних мов професійно орієнтованої англомовної граматичної компетенції, зокрема розробка відповідного комплексу завдань як основного засобу вироблення зазначених новоутворень.

Метою статті є визначення поняття «методичне завдання» та узагальнення вимог до нього; розробка комплексу завдань для формування у майбутніх учителів іноземної мови професійно орієнтованої англомовної граматичної компетенції.

У сучасній науці не існує єдиного підходу до визначення поняття «методичне завдання». Так, Г. Бородіна [1] термін «методичне завдання» ототожнює з поняттям «модель методичної задачі» й визначає його як типову проблемну ситуацію, що моделює процес навчання іноземної мови, вирішення якої можливе лише за умови її аналізу, співвіднесення

даного і шуканого, використання відповідних знань. Модель методичної задачі забезпечує повторення матеріалу з проблем методики, сприяє корекції та вдосконаленню теоретичних знань. У свою чергу Г. Бакаєва [7] використовує термін «навчально-професійне завдання», що означає завдання пошукового характеру, за допомогою якого на практичних заняттях з іноземної мови моделюються суттєві сторони навчальної діяльності викладача, а відтак стимулюється професійна мотивація студентів і створюються умови для набуття ними вмінь володіти мовою та навчати інших.

У нашому розумінні методичне завдання — це завдання, виконання якого передбачає моделювання фрагментів майбутньої професійної діяльності вчителя та зумовлює аналітико-синтетичну діяльність і мовленнєво-розумову активність студентів. Методичне завдання містить такі структурні компоненти: інструкція; виконання завдання; контроль виконаного завдання.

Розглянемо вимоги до кожного з компонентів методичного завдання, спрямованих на формування професійно орієнтованих умінь студентів. При визначенні вимог до методичних завдань ми спиралися на дослідження В. Осідак [5], де пропонуються сучасні вимоги до вправ.

Першою вимогою до інструкції є мотивованість. Трактуючи цю вимогу означає створення і розвиток мотивації до отримання майбутньої професії вчителя іноземної мови. Ця вимога реалізується шляхом пояснення студентам, для чого необхідно виконувати методичне завдання. Вмотивованість таких інструкцій є професійною, адже студенти виконують роль учителя іноземної мови.

Наступна вимога до інструкції — її практична спрямованість. Зважаючи на те, що йдеться про формування професійно орієнтованої компетенції на практичних заняттях з іноземної мови, раціональним і доцільним є навчання студентів прийомів та форм роботи, які вони зможуть застосовувати у своїй майбутній діяльності для формування комунікативної компетенції учнів.

До виконання методичного завдання висунуто такі вимоги: вибір оптимального ступеня керування методичними діями й діяльністю студентів; вибір оптимальної форми організації завдань; наявність опор, необхідних для виконання завдань; урахування місця виконання. За ступенем керування ми розрізняємо частково керовані методичні дії (методичну діяльність) і методичні дії, діяльність із мінімальним рівнем керування.

Розглядаючи питання різних форм організації методичних завдань для формування професійно орієнтованої англомовної граматичної компетенції, ми вважаємо доцільним використання таких форм організації роботи студентів: одночасна робота в парах, індивідуальні, фронтальні в режимі «студент — група». Для виконання методичних завдань студентами ефективним є схеми-опори. Зважаючи на те, що йдеться саме про ранню професіоналізацію практичних занять, коли студенти ще не ознайомилися з курсом методики викладання іноземної мови, використання вербальних опор, насамперед пам'яток, є необхідною умовою успішного формування методичних умінь. Що стосується місця виконання, то методичні завдання виконуються як удома, так і під час аудиторних занять.

Аналізуючи наступний компонент методичного завдання — контроль — вкажемо на об'єкти та форми контролю. Так, об'єктом контролю виступає рівень сформованості певних методичних умінь студентів. На практичних заняттях з іноземної мови доцільним є використання таких форм контролю, як контроль з боку викладача та взаємоконтроль студентів.

Визначення вимог до методичних завдань дає нам підставу організувати їх у межах комплексу, який, у свою чергу, містить групи завдань, спрямовані на формування професійно орієнтованої граматичної компетенції майбутніх учителів англійської мови. Зважаючи на те, що йдеться про формування методичних умінь на практичних заняттях з іноземної мови, необхідно зазначити, що їх вироблення відбувається після опанування студентами мовним і мовленнєвим матеріалом. У цій статті ми пропонуємо методичні

завдання, які виконуються після оволодіння студентами граматичними знаннями та навичками.

Отже, до комплексу входять такі групи методичних завдань:

- для формування й розвитку вмінь оцінювати граматичну коректність усного мовлення та локалізувати граматичні помилки в усному мовленні;
- для формування й розвитку вмінь пояснювати граматичний матеріал;
- для формування й розвитку вмінь складати схеми, які відображають будову вивчених граматичних структур;
- для формування й розвитку вмінь формулювати завдання до граматично спрямованих вправ;
- для формування й розвитку вмінь розробляти граматично спрямовані вправи.

Використання комплексу методичних завдань передбачає їх відбір з урахуванням з'ясування етапів формування й розвитку методичних умінь.

У зазначеному процесі ми виділяємо три етапи: пояснювально-ілюстративний, виконавчий та контролюючий.

На першому етапі викладач дає студентам необхідні знання з методики викладання іноземної мови і пояснює, як виконувати методичні завдання.

На другому етапі майбутні педагоги виконують методичне завдання з використанням пам'яток. Так, Ю. Пассов виділяє такі види пам'яток: пам'ятка-алгоритм, пам'ятка-інструкція, пам'ятка-порада, пам'ятка-демонстрація, пам'ятка-стимул [6].

Третій етап — контролюючий, на якому викладач перевіряє виконання студентами методичних завдань. На цьому етапі майбутні вчителі демонструють сформульовані завдання до вправ, створені навчально-комунікативні ситуації, розроблені вправи, схеми тощо. Значущість цього етапу полягає в тому, що студенти мають змогу відчутти себе у ролі вчителя, а це, у свою чергу, стимулює отримання майбутньої професії.

Перед виконанням завдань для формування й розвитку вмінь пояснювати граматичний матеріал викладач указує на можливі шляхи презентації нового граматичного матеріалу, а саме: за допомогою правила, за допомогою правила-інструкції, за допомогою евристичної бесіди; пояснює різницю між ними і повідомляє студентам, як організувати презентацію нового матеріалу.

Зважаючи на те, що викладач вже ознайомлював студентів із поняттям «вправа», «комунікативна ситуація», пояснював структуру вправи, види і типи вправ, складники НКС, то у разі потреби він може лише нагадати вказані аспекти або детальніше пояснити незрозумілий матеріал. Це завдання виконується як домашнє, саме тому ми пропонуємо використання пам'ятки.

Пам'ятка для студентів

1. Уважно прочитайте інструкцію до завдання.
2. Сформулюйте мету вправи, яку вам потрібно розробити (ця мета експліцитно вказана в інструкції до завдання).
3. Визначте вид вправи.
4. Знайдіть аналогічну вправу та ознайомтеся з нею.
5. Пам'ятайте, що вправа має три- або чотирифазову структуру: перша фаза — завдання; друга фаза — зразок виконання (ця фаза факультативна); третя фаза — виконання завдання; четверта фаза — контроль.
6. Опишіть стосунки комунікантів та обставини спілкування.
7. Вкажіть, для чого учні мають щось сказати, прослухати, написати, прочитати.
8. Поясніть, що потрібно зробити і як: усно чи письмово, індивідуально, хором, у парах чи групах.
9. Доберіть необхідний матеріал та організуйте його безпосередньо у вправі.

Отже, нами розкрито теоретичні основи розробки комплексу завдань для формування у майбутніх учителів іноземної мови професійно орієнтованої англомовної граматичної

компетенції. На нашу думку, застосування запропонованого комплексу завдань сприятиме кращому оволодінню методичними вміннями, необхідними для майбутньої професійної діяльності. Перспективи подальших досліджень вбачаємо у розробці комплексу завдань, виконання яких сприяло б розвитку у майбутніх учителів іноземної мови методичних умінь для формування в учнів інших мовних або мовленнєвих компетенцій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бородіна Г. І. Комунікативно-орієнтоване навчання іноземної мови у немовному вузі / Г. І. Бородіна // Іноземні мови. — 2005. — № 2. — С. 28–30.
2. Гнаткевич Ю. В. Обучение иноязычной лексике в неязыковом вузе / Ю. В. Гнаткевич. — К.: Высшая школа, 1989. — 185 с.
3. Давиденко Ю. Є. Використання інформаційно-комунікативних технологій для мовної освіти / Ю. Є. Давиденко // Іноземні мови. — 2005. — № 3. — С. 40–41.
4. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / наук. ред. укр. вид. С. Ю. Ніколаєва. — К.: Ленвіт, 2003. — 273 с.
5. Осідак В. В. Система контрольних завдань для визначення рівня сформованості англійської граматичної компетенції / В. В. Осідак // Іноземні мови. — 2004. — № 3. — С. 33–39.
6. Пассов Е. И. Основы коммуникативной методики обучения иноязычному общению / Е. И. Пассов. — М.: Русский язык, 1989. — 276 с.
7. Програма з англійської мови для професійного спілкування / Г. В. Бакаєва, І. І. Зуєнок та ін. — К.: Ленвіт, 2005. — 119 с.
8. Teaching English As a Second or Foreign Language. — 3ed. / Ed. M. Celce-Murcia. — Boston: Heinle, Tomson Learning, 2001. — 149 p.

УДК 37.034:39

Оксана ГОРДІЙЧУК

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ВИХОВАТЕЛЯ ГРУПИ ПРОДОВЖЕНОГО ДНЯ СУЧАСНОЇ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

У статті здійснено аналіз психолого-педагогічних досліджень, у яких окреслено шляхи розв'язання проблеми організації навчально-виховної роботи з молодшими школярами в умовах групи продовженого дня. Автор висвітлює інноваційні підходи до психолого-педагогічної та методичної підготовки вихователя групи продовженого дня.

В статье осуществлен анализ психолого-педагогических исследований, в которых отражены пути решения проблемы организации учебно-воспитательной работы с младшими школьниками в условиях группы продленного дня. Автор раскрывает инновационные подходы к психолого-педагогической и методической подготовке воспитателя группы продленного дня.

In article the psychological, pedagogical and methodical determinants of teacher at elementary school. The results of experimental investigation proved the efficiency of worked-out technique of experimental pattern's establishing in educational process of junior school.

Актуальність організації груп продовженого дня (ГПД) на сьогодні зумовлена більш раннім початком навчання дитини у школі (з 6 років), постійною зайнятістю батьків, а також неучастью їх у вихованні власних дітей через тривале перебування за межами України.

Саме тому, основними завданнями, які розв'язує сьогодні школа, зокрема ГПД, є забезпечення сучасної якості навчання та виховання, зміцнення розумового, фізичного, соціального й естетичного розвитку дитини. На реалізацію цих та інших завдань вказує нормативно-правова база, яка також регулює питання функціонування ГПД загальноосвітніх навчальних закладів України, а саме: Положення про загальноосвітній навчальний заклад № 964, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 14 червня 2000 р., ст. 11; Лист Міністерства освіти і науки України № 1/9–245 від 27 червня 2001 р.; Наказ Міністерства освіти і науки України № 128 (витяг) від 20 лютого 2002 р.